

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 12Co/4/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8420200238
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 04. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Karol Krochta
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2022:8420200238.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Karola Krochta a členov senátu JUDr. Gabriely Világiovej a JUDr. Zlaty Simkovej v spore žalobcov: 1/ Y. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. XXX/X, O., 2/ T. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. XXX/X, O. proti žalovaným: 1/ P. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom R. U. XXXX/XX, O., právne zastúpený Advokátska kancelária JUDr. Marcel Mašan, s. r. o, so sídlom Školská 257, Veľký Slavkov, IČO: 36 858 935, 2/ T. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. XXXX/XXX, O., o určenie absolútnej neplatnosti darovacej zmluvy, o odvolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Okresného súdu Kežmarok, č.k. 6C/4/2020-126 z 30.07.2021 takto

rozhodol:

- I. Mení rozsudok v I. vyhovujúcom určovacom výroku tak, že žalobu zamietá.
- II. Stranám a ani štátu sa náhrada trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. V záhlaví tohto rozhodnutia identifikovaným rozsudkom súd prvej inštancie vo výroku I. určil za neplatnú darovaciu zmluvu z XX.XX.XXXX uzatvorenú medzi daryňou V. J., rod. W. a obdarovaným P. J., rod. J.; vo výroku II. úspešným žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov konania nepriznal a vo výroku III. priznal štátu voči žalovanému 1/ plnú náhradu trov konania.

2. Svoje rozhodnutie v podstate postavil na závere, že v konaní pod sp. zn. 2C/100/2009 sa v tomto spore žalovaný 1/ (P. J.) v postavení žalobcu domáhal voči v tomto spore žalobcom 1/ (Y. J.) a 2/ (T. P.) a žalovanému 2/ (T. J.) v postavení žalovaných zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva v jeho prospech k nehnuteľnostiam zapísaných na LV č. XXX, k.ú O., ktorých podielovými spoluvlastníkmi sú označené osoby s tým, že jeho žalobe bolo vyhovené rozsudkom súdu prvej inštancie sp. zn. 2C/100/2009 z 12.04.2011, ktorý bol na základe odvolania podaného protistranou uznesením odvolacieho súdu sp. zn. 11Co/59/2011 z 26.06.2012 zrušený a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s tým, že odvolací súd o.i. uložil súdu prvej inštancie ako predbežnú otázku vyriešiť si otázku ne/platnosti tu napádanej darovacej zmluvy (vznesenú žalovanými) v tom zmysle, či daryňa bola v čase uzatvorenia darovacej zmluvy schopná posúdiť výzvam svojho konania a jeho následky, pretože spoluvlastnícky podiel na vyporiadavaných nehnuteľnostiach o X/ XX z celku žalovaný 1/ nadobudol práve na základe tejto darovacej zmluvy. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu bolo pre žalovaných 1/ a 3/ impulzom na podanie určovacej žaloby, ktorú súd z konania o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva vylúčil na samostatné konanie s tým, že na návrh žalovaných 1/ a 3/ (v tomto spore žalobcov 1/ (Y. J.) a 2/ (T. P.) pribral do konania na strane žalovaného 2/, žalovaného 2/ (T. J.) z konania o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Naliehavý právny záujem na podanej žalobe mal za preukázaný tým, že nie len žalobcovia, ale všetky strany sporu dosiahnu odstránenie spornosti a ochranu svojich oprávnených záujmov, lebo v prípade kladného rozhodnutia nebude potrebné, aby prebiehalo nové konanie o určenie vlastníckeho práva, no bude

potrebné nanovo prejednať dedičstvo po daryni neb. V. J.. Na základe vykonaného dokazovania, predovšetkým s poukazom na výpovede strán sporu, svedkýň X., T., T. D., T. Z. a závery znaleckého posudku psychiatricky T. W. dospel k záveru, že daryňa nemala v čase uzatvorenia napadanej zmluvy spôsobilosť na taký právny úkon a preto napadanú darovaciu zmluvu vyhlásil za neplatnú. Na závery posudku znalkyne L. R. svedčiacom o opaku nemohol prihladať, lebo táto znalkyňa nebola oprávnená posudzovať otázku, či daryňa bola spôsobilá uzatvoriť darovaciu zmluvu. Uviedol dôvody, prečo nevykonal žalovaným 1/ navrhnutý výsluch T. W.. Úspešní žalobcovia si náhradu trov konania neuplatnili, zo spisu im žiadne ani nevyplývali, preto im ich náhrada nebola priznaná. Štátu proti neúspešnému žalovanému 1/ priznal plnú náhradu trov. Takto ustálený skutkový stav po právnej stránke posúdil podľa ustanovení § 137 písm. c/ CSP, § 34 a § 38 ods. 1, ods. 2 Obč. zák.; výrok o trovách konania podľa ustanovení § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP.

3. Označený rozsudok včas podaným odvolaním v I. vyhovujúcom výroku a v III. výroku o trovách štátu včas podaným odvolaním napadol žalovaný 1/, súdu prvej inštancie vytykajúc nesprávne skutkové zistenia a nesprávne právne posúdenie veci (§ 365 ods. 1 písm. f/ a h/ CSP). Napadnuté rozhodnutie odvolateľ považuje za predčasné, pretože z doposiaľ vykonaných dôkazov nie je zrejmé, či daryňa nebola spôsobilá na vykonanie právneho úkonu - napadanej darovacej zmluvy, majúc za to, že bolo potrebné v tejto otázke doplniť znalecký posudok znalkyne T. W., resp. túto znalkyňu dopyčuť, čo on navrhoval, no súd mu nevyhoviel. V prípade, ak súd hodlá takejto žalobe vyhovieť, musí byť jednoznačne a nespochybniteľne preukázané, že dotknutá osoba nebola spôsobilá na napadaný právny úkon a v danom prípade vzhľadom na rozdielne závery znalkyň a nejednotné výpovede svedkov, existujú o tom minimálne pochybnosti a súd tento rozpor odmietol odstrániť výsluchom znalkyň, resp. doplnením znaleckých posudkov. Preto navrhol rozsudok v ním napadutej časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. Iné podania strán do rozhodnutia odvolacieho súdu dané neboli.

5. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávneným subjektom - stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má základné zákonom predpísané náležitosti (§ 127 a § 363 CSP), a že odvolateľ použili zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. f/ a h/ CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP), s prihliadnutím ex offio na prípadné vady týkajúce sa procesných podmienok, ktoré ale nezistil (§ 380 ods. 2 CSP), súc pritom viazaný skutkovým stavom ako ho zistil súd prvej inštancie, bez potreby zopakovať alebo doplniť dokazovanie (§ 383 a § 384 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na verejnej tabuli a na webovej stránke súdu minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 CSP) a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je vo výroku vecne nesprávne, čím boli splnené podmienky pre jeho zmenu podľa § 388 CSP.

6. Vzhľadom na to, že odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez potreby zopakovania či doplnenia dokazovania a dôvodom pre zmenu napadnutého rozsudku je len právne posúdenie otázky ne/existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorú posudzoval už súd prvej inštancie, odvolací súd nepovažoval za potrebné a účelné na prejednanie odvolania nariaďovať pojednávanie, keď si to nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

7. Predmetom odvolacieho prieskumu je posúdenie správnosti záverov súdu prvej inštancie, ktorý rozhodol o neplatnosti tu napadanej darovacej zmluvy uzavrúc, že (i) na podanom určení naliehavý právny záujem je daný, a že (ii) daryňa v čase uskutočnenia napadanej darovacej zmluvy nebola na takýto úkon spôsobilá.

8. Procesnou podmienkou určovacej žaloby podľa § 137 písm. c/ CSP (vzájomná určovacia žaloba bola podaná dňa 16.11.2017, teda za účinnosti Civilného sporového poriadku), je naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Súd sa preto v prvom rade musí zaoberať otázkou prípustnosti určovacej žaloby a v tej súvislosti aj otázkou danosti naliehavého právneho záujmu, ktoré podmienky tvoria conditio sine qua non určovacej žaloby. Ak totiž súd dospeje k záveru, že nie sú splnené zákonné podmienky

pre prípustnosť určovacej žaloby, resp. že nie je preukázaná danosť naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je potrebné takúto žalobu zamietnuť bez vykonávania ďalšieho dokazovania. Právny záujem žalobcu musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t.j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre žalobcu to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je daná vtedy, ak je tu stav, že právo, resp. právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný, jestvuje ohrozenie práva, či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom, a jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu. Naliehavý právny záujem je zásadne daný vtedy, ak by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu alebo, ak by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Možno sa domáhať určenia aj práva žalovaného alebo tretej osoby.

9. Súd v každom štádiu konania musí mať za doloženú existenciu takéhoto záujmu, inak (a to bez skúmania vecnej stránky návrhu), musí žalobný návrh ako neprípustný zamietnuť. Či tento záujem jestvuje, skúma súd ex offo, t.j. z úradnej povinnosti. Platí to aj pre súd prvej inštancie, aj pre súd odvolací. Pre skúmanie súdu teda netreba, aby takúto obranu (nastolenie tejto otázky) v konaní žalovaný vôbec urobil, napríklad v podanom odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie. Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie k zamietnutiu určovacieho návrhu. Je teda nutné, aby tento naliehavý právny záujem jestvoval nielen v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, ale aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu (§ 217 ods. 1 v spojení s § 383 CSP).

10. Povinnosťou súdu pri skúmaní naliehavého právneho záujmu je posúdiť, či určovací žalobný návrh je vhodným a správne zvoleným nástrojom ochrany jeho práva, t. j. ak neistotu žalobcu v právnom vzťahu je možné odstrániť navrhovaným určovacím výrokom (tu ide predovšetkým o prípady, kedy určovací výrok vytvorí pevný právny základ vzťahu medzi stranami sporu, ktorým sa predíde prípadným sporom o splnenie povinnosti). Otázkou existencie, resp. neexistencie naliehavého právneho záujmu treba posudzovať výlučne s ohľadom na právny záujem žalobcu, záujem žalovaného je pri posudzovaní tejto otázky súdom irelevantný. Žalobca má naliehavý právny záujem na určovacej žalobe vždy vtedy, ak nemá možnosť domáhať sa ochrany svojich práv alebo oprávnených záujmov iným procesným spôsobom. Určovacia žaloba potom nie je prípustná (nie je daný naliehavý právny záujem) vtedy, ak rozhodnutie o merite sporu by predstavovalo len rozhodnutie o predbežnej otázke podstatnej pre rozhodnutie iného súdneho sporu, čo v súdnej veci bezpochyby nastalo, pretože tak, ako to konštatoval aj odvolací súd v konaní o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ako prejudiciálnu otázku vo vyporiadavacom konaní, bolo potrebné riešiť otázku ne/platnosti tu napádanej darovacej zmluvy (vznesenú žalovanými) v tom zmysle, či dárkyňa bola v čase jej uzatvorenia schopná posúdiť výzvam svojho konania a jeho následky, na základe ktorej zmluvy mal žalobca nadobudnúť svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam, ktoré urobil predmetom vyporiadacieho konania. Záver o neexistencii naliehavého právneho záujmu na tu požadovanom určení umocňuje i fakt, že nová právna úprava civilného procesu (zák. č. 160/2015Z.z. Civilný sporový poriadok, účinný od 01.07.2016, pričom v tomto spore určovacia žaloba bola podaná dňa 16.11.2017, teda za účinnosti CSP) rozlišuje žaloby na určenie práva podľa § 137 písm. c/ CSP a žaloby na určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d/ CSP, kde u žalôb na určenie práva nová právna úprava zotrvala na preukázaní naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (s výnimkou, ak tento naliehavý záujem vyplýva z osobitného predpisu). U žalôb na určenie právnej skutočnosti podmienila nová právna úprava možnosť ich podania vtedy, ak požadované určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu. Podľa novej právnej úpravy nie je možné žalovať neplatnosť právnych úkonov, ak to nevyplýva z osobitného predpisu, pričom zo žiadneho osobitného predpisu nevyplýva prípustnosť konkrétneho určenia právnej skutočnosti, v tomto prípade neplatnosti darovacej zmluvy.

11. Na základe všetkých vyššie uvedených skutočností a právnych argumentov dospel odvolací súd k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v I. vyhovujúcom určovacom výroku je potrebné postupom podľa § 388 CSP zmeniť a žalobu zamietnuť.

12. Pokiaľ ide o trovy celého konania. V dôsledku úplného zvrátenia výsledku konania na súde prvej inštancie na základe dôvodne podaného odvolania by sa plne úspešnou stranou s nárokom na náhradu trov konania stali žalovaní 1/ a 2/, a to v zmysle § 255 ods. 1, § 396 ods. 2 CSP, pričom neúspešným

žalobcom by vznikla rovnako povinnosť uhradiť trovy štátu. Žalovaný 2/ bol v spore pasívny, trovy neuplatnil a ani z obsahu spisu mu žiadne nevyplývajú.

13. Ustanovenie § 257 predstavuje výnimku pri rozhodovaní o trovách konania. Účelom tohto ustanovenia je umožniť súdu zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich náhradu trov konania zavedením moderačného absolučného práva. Je výrazom skutočnosti, že tam, kde zákon nemôže byť natoľko kauzistický, aby postíhol celú rozmanitosť života, právo sa dotvára sudcovským výkladom v medziach ustanovených všeobecnými podmienkami uvedenými v zákone, za splnenia ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k inému záveru o náhrade trov konania, než by plynuli z použitia všeobecných zásad náhrady trov konania. Civilný sporový poriadok vyžaduje pre realizáciu tohto sudcovského moderačného práva, aby v danom prípade išlo o výnimočné okolnosti a dôvody hodné osobitného zreteľa.

14. Zo slovného znenia vyššie uvedeného zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnuť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdości. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Ustanovenie § 257 CSP preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnej strane konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je potrebné prihliadať v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých strán konania a je potrebné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale je nutné zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia najmä na majetkové pomery oprávneného účastníka. Významnými z hľadiska aplikácie § 257 CSP sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku (práva) na súde, postoj strán v priebehu konania a pod..

15. Zákon explicitne nevypočítava, ktoré okolnosti sú relevantné do takej miery, že môžu predstavovať dôvod na nepriznanie náhrady trov konania. Judikatúra považuje za nepostačujúci na aplikáciu § 257 CSP len všeobecný záver hodnotiaci dopad rozhodnutia o určitom druhu nároku (porov. R 34/1982, R 23/1989).

16. Odvolací súd na tomto mieste dáva do pozornosti, že medzi sporovými stranami, ktoré sú v príbuzenskom vzťahu, existuje nateraz spoluvlastnícky vzťah, pričom z priebehu sporového konania bolo zrejmé, že medzi sporovými stranami s najväčšou pravdepodobnosťou už dlhodobejšie pretrváva negatívny postoj, ktorý sa premietol aj do predmetného sporového konania, ktorý bol vyvolaný s najväčšou pravdepodobnosťou nepochopením záverov odvolacieho súdu v zrušujúcom rozhodnutí vo vyporiadavacom konaní. V tejto súvislosti poukazuje odvolací súd na rozhodnutie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 158/2015 v zmysle ktorého: „Súd je povinný inak na prvý pohľad priliehavé rozhodnutie o trovách konania modifikovať tak, aby primárne neslúžilo niektorému z účastníkov ako prostriedok prejavu svojho negatívneho vzťahu k protistrane. Pokiaľ však ide o inštitút náhrady trov konania použitý skôr ako prostriedok prejavu vzájomnej nevráživosti než náhrada reálnych nákladov, ktoré účastník v konaní vynaložil, nemôže súd takúto okolnosť nechať nepovšimnutú a svojim rozhodnutím prispieť k tak nežiaducemu účelu. Naopak práve cez aplikáciu § 150 ods. 1 OSP je povinný inak na prvý pohľad priliehavé rozhodnutie o trovách modifikovať tak, aby primárne neslúžilo niektorému z účastníkov ako prostriedok prejavu svojho negatívneho vzťahu k protistrane. To zvlášť tým, kde sú takéto negatívne vzťahy krajne nežiaduce, teda v rodine... Záver súdu o tom, či ide o výnimočný prípad o či sú dané v konkrétnej veci dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať zo starostlivého posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci vrátane posúdenia všetkých pomerov účastníkov. Právna úprava nevylučuje vidieť dôvody hodné osobitného zreteľa ani vo vzájomných vzťahoch medzi účastníkmi, či ich príbuzenskom vzťahu.“ Odvolací súd je toho názoru, že uvedené závery Ústavného súdu je možné aplikovať aj na predmetný prípad, a preto dôvody hodné osobitného zreteľa je možné vidieť nielen vo vzájomnom nateraz spoluvlastníckom vzťahu sporových strán, ktoré sú navyše v príbuzenskom vzťahu, ale aj v ich negativistickom postoji, ktorý sa prejavuje aj v inštitúte náhrady trov sporového konania, a podporne aj v nie celkom priaznivej sociálnej situácii žalobcov, ktorá vyplýva z rozhodnutia o ich oslobodení od platenia súdnych poplatkov. Zohľadňujúc vyššie popísané má odvolací súd za to, že je v súlade so zásadou spravodlivosti súdneho konania aplikovanie ust. § 257 CSP na predmetný prípad, a teda pre dôvody hodné osobitného zreteľa nepriznanie trov konania žiadnej zo sporových strán a

ani štátu. Odvolací súd má tiež za to, že nepriznanie trov konania výraznejším spôsobom neovplyvní majetkovú situáciu sporových strán a nebude mať na ich pomery zásadnejší dopad. S poukazom na názor vyslovený v rozhodnutí Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 113/2019, odvolací súd nevyzýval strany na vyjadrenie sa k potenciálnej aplikácii § 257 CSP.

17. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).